

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 21. Sapè periculosum est; mediante dispensatione, super
impedimento dirimente, matrimoniis statum assumere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

CAPUT XX.

Nimia facilitas hodie dispensandi promiscue cum omnibus dispensationem petentibus, etiam sine iusta causa, super proclamationibus, seu bannis, plurimorum & ingentium malorum causa est.

92 **P**rimum malum, omnibus ejusmodi dispensationibus commune & generale, est quod nimia ista facilitate sacris Canonibus, Spiritu Dei conditis, & totius Orbis reverentia consecratis, vulnus absque necessitate, utilitateque Ecclesie, infligatur (dispensatio quippe vulnus est quoddam infectum legi que relaxatur) hoc autem Bernardo crudelis dissipatio est.

93 Secundum malum est, quod sæpe post matrimonium contractum, detegitur impedimentum, cum quo matrimonium invalidè contractum est, & propter quod non sine magnis incommodis taliter conjunctos separare oportet.

94 Tertium est, quod dum sine proclamationibus matrimonium contrahitur, frequenter indignè contrahitur: eo quod Pastoribus non suppetat tempus ad dignam illius celebrationem disponendi eos qui contrahere volunt.

95 Et hinc quartum exurgit malum, seu potius congeries malorum n. 98. enarrandum, quæ ex matrimonio indignè contracto nata sunt provenire, defectu gratiæ sacramentalis, ad castam & piam in matrimonio vitam, ad Christianam prolium educationem, ad rectam familiæ administrationem. Quibus profectò malis obviare non valent Parochi, matrimonium (non obstante dispensatione) differendo, nisi summis se difficultatibus exponant. Deploranda proinde est nimia illa promiscue dispensandi facilitas, meritoque deploratur à plerisque zelosis & doctis viris. Ut enim Tridentinum sess. 25. de reform. c. 18. frequenter legem solvere, exemploque potius quam certo persuarum delectu, potentibus indulgere, nihil aliud est quam unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire. Quod certe non cedit in edificationem, sed in destructionem. Meminisse verò debent dispensatores, sibi dictum à Mellistuo Doctore: non sum tam rudis, ut ignorem, post vos dispensatores; sed in edificationem, non in destructionem. Rationem proinde dispensationum nimis facile concessarum, vos tremendo Judici redditeuros.

CAPUT XXI.

Sæpe periculosum est; mediante dispensatione, super impedimento dirimente, matrimonii statum assumere.

96 **P**rimò, quia periculosum est statum illum assumere sine divina vocatione. Neque enim status ille ipsum affluentibus cooperatur in bonum, nisi à Deo vocati sint, juxta illud Rom. 8. diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Sed quibus? sequitur, & dicit Apostolus: his qui secundum propositum vocati sunt sancti. . . Nam quos prædestinavit, hos & vocavit ad eum statum, in quo ipsos salvare decrevit & prædestinavit. Et quos ad statum illum vocavit, in eo hos & justificavit, & tandem glorificavit. Totum proinde istud pendet à vocatione Dei, facientis ut assumptio status eis cooperetur in bonum, qui secundum Dei propositum ad eum vocati sunt. Principium ergo salutis hominum est divina prædestinatio: medium divina vocatio: ac deinde justificatio: finis glorificatio. Noli itaque putare, o homo, quod salutem consequeris in quocumque volueris statu, sed in eo solo ad quem te vocavit

Deus. Quemadmodum enim à Deo salus hominis; sic à Deo est determinatio status, in quo Deus decrevit salvare hominem. Hunc autem statum Deus vocatione sua determinat.

Jam verò qui statum matrimonialem cum ea 97 persona assumit, cum qua, non nisi mediante dispensatione, assumere potest, majora suæ vocationis indicia, quam alius, habere debet. Cùm enim impedimento Canonico per divinam providentiam impediatur, nec possit eo impedimento solvi sine vulnere inflicto Canonibus Spiritu Dei conditis; ipsomet impedimentum, quo detinetur, signum est non vocationis, nisi tam evidentia concurrant signa vocationis, ut, non obstante signo illo non vocationis, prudenter judicetur, talem hinc & nunc vocatum esse. Alias namque currit regula Juris: *inspicimus in obscuris quod est verisimilius, vel quod plerumque fieri consuevit.* Et in dubio judicandum secundum ordinarias divini providentiæ regulas. Ut plurimum verò, & secundum ordinarias divini providentiæ regulas, Deus non vocat ad statum, ad quem divina providentia induxit impedimentum. Idque tamdiu verisimilius censetur, quamdiu de opposito in casu particulari non constat.

Secundo melius est (regulariter loquendo) 98 matrimonium contrahere cum persona, cum qua id potes absque dispensatione (cùm hoc conforme sit ordinariæ dispositioni providentiæ Dei, & Ecclesie, à qua impedimenta dirimentia Spiritu Dei sunt constituta) cur ergo te subducis ab ista ordinaria regula cognoscendi divinam voluntatem? cur pro te vis infligi vulnus Ecclesie legibus, sine quo vulnere nullam dispensationem concedi, unanimis Canonistarum sententia est. Quod cùm ita sit, non difficile intelligitur, nullam dispensationem usurpandam esse, nisi illa vulnere inflicto alterius boni accessione compensetur, ut docet Augustinus epist. 50. & refertur can. ipsa pietas 23. q. 4. Siquidem loquens de Sacerdotibus, ab hæresi Donatistarum ad Catholicam Ecclesiam revertentibus, quos ut ad id attraheret pia Mater Ecclesia, respectu ipsorum relaxavit Canones, qui Sacerdotes lapsos suis gradibus post poenitentiam restitui non sinebant: *hoc non fieret (ait magnus ille Doctor) . . . quoniam fieri non deberet, nisi pacis ipsius compensatione sanarentur.* Doleant qui in tanta morte præcisionis jacent, nisi quodam vulnere Matris Catholice reviviscant. Sic etiam docet Bernardus de præc. & dispens. c. 2. novit fidelis servus & prudens ibi tantum usurpare dispensationem, unde bonam possit habere RECOMPENSATIONEM. Tanta proinde esse debet necessitas, vel utilitas ad licitam concessorem, vel usum dispensationis, quæ vulnus Ecclesiasticæ legi inflictum recompenset. Idem Fagnanus ad capitulum de fil. Presbyt. n. 8. testatur, quod sit unanimis consonantia Canonum, Conciliorum, & Interpretum, quod causa necessitatis, vel utilitatis in dispensatione debet esse magna, seu quod idem est major, maxima, iusta, evidens, urgens, & his consonantes; quibus sacri Canones promiscue utuntur tanquam synonymis. Alioqui, si ejusmodi causa desit, non est dispensatio, sed dissipatio. Et verò quid aliud sibi volunt Concilia & Patres, dum uno ore cum Leone Magno (apud Bernardum loco citato) ubi non est necessitas (inquit) nullo modo sanctorum Patrum instituta violentur. Ubi ergo necessitas fuerit ad utilitatem Ecclesie, qui potestatem habet, dispenses. Quid aliud Bernardus ipse, dum l. 2. de consid. ad Eugen. c. 10. ait: ubi necessitas urget, excusabilis dispensatio est; ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est. Utilitas dico, communis, non propria. Nam cùm nihil horum est, non plane fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est. Quid denique aliud Tridentinum, dum sess.

25. de reform. c. 18. ait: *sciatis universi. sacras-
simos Canones ab omnibus. Et quoad eos fieri potest.
indistinctè observandos. nisi argens iustaque ratio.
Et major quandoque utilitas postulaverit cum ali-
quo dispensandum esse.* Quod. in ordine ad matri-
monia contrahenda. raro contingere censuit. dum
Iell. 24. c. 5. dixit: *in contrahendis matrimoniis.
vel nulla omnino dispensatio detur. vel rara.* Si ra-
ro contingit: raro ergo quis præsumere potest res-
pectu sui subesse talem causam. Enimverò cum
talem oporteat esse causam. quæ non solum nec-
cessitatem. vel utilitatem propriam. sed commu-
nem Ecclesiæ concernat (aliàs namque per eam
non compensaretur vulnus Ecclesiasticæ legi in-
flictum) quis audebit facilè præsumere. talem
se esse. vel talis considerationis in mundo. ut Ec-
clesiæ utilitas vel necessitas ipsum in tali matri-
monio requirat? Merito ergo quisque privatus ti-
mere debet. respectu sui non subesse causam. ad
id eorum Deo sufficientem: cum sola illa coram
Deo sufficiens sit. quæ tanta est. ut communis
Ecclesiæ utilitas vel necessitas postulet dispen-
sationis concessionem. ut dictum est. Jam verò ni-
si revèrà subit causa coram Deo sufficiens. ut con-
tra ordinarias regulas Spiritu Dei conditas. ma-
trimonii statum assumas. habes unde vehementer
metuas. ne idem ille Spiritus. cujus regulas absque
causa coram Deo sufficiente negligis & violas. tibi
subtrahat gratias & benedictiones. ad christianè &
salubriter in matrimonio vivendum necessarias.
Quibus subtractis. quanta non mala sequuntur!
Quemadmodum enim matrimonium. ritè & se-
cundùm Deum susceptum. ingentium bonorum
fons & causa est; ita & ingentium malorum. si
non suscipiatur ritè. & secundùm Deum. Nam
sicut per gratiam. in debita matrimonii susce-
ptione acceptam. fit. ut conjuges piæ & chris-
tianam in matrimonio vitam agant. filios suos
in pietate. Deique timore educant. & familiam
suam rectè gubernent. unde & in filios filiorum
ad multas pierumque generationes. & ad dome-
sticos & famulos ad multas sæpè familias pietas
morumque honestas diffunditur. Sic econtra. per
subtractionem gratiæ. matrimonium indebitè sus-
cipientibus negata. contingit. quòd nec ipsi con-
juges suo in conjugio piè & christianè vivant. nec
pietatem. Deique timorem filios suos & dome-
sticos edocent. sed potiùs impietatem suo malo
exemplo: quæ deinde in filios filiorum. atque
in domesticos & famulos. & ab his in familias a-
liàs propagetur.

99 Tertiò. ipsimet Canones docent. ad Superiores.
pro dispensatione. nisi magnà necessitate & Ec-
clesiæ utilitate. non esse recurrendum. Siquidem
canon ab excommunicatis 9. q. 1. ad Superiores
(inquit) *concedere non concedimus. nisi necessitas.
Et utilitas maxima flagitaverit. Et ipsorum sancta
conversatio promeruerit.* Can. expositi de præben.
Capellaniarum ad Canonicatus unio non conce-
ditur. nisi evidens necessitas vel utilitas exigat.
Can. est illa 1. q. 7. Gelasius expressè dicit. quòd
nullatenus mutanda sunt. quæ nec ulla necessitas.
nec Ecclesiastica prorsus extorquet utilitas. Ubi vo-
cùla extorquet haud dubiè significat necessitatem.
vel utilitatem adeò urgentem. ut quasi extorque-
re videatur dispensationem. Innocentius III. lib.
1. Reg. 13. epist. 118. ad dispensandum cum Duce
Austriæ in quinto gradu consanguinitatis simili-
ter requirit necessitatem urgentem. ac evidentem
necessitatem. quòdque scandalum ex hoc facto non
valeat suboriri. Undè meritò Oldradus consil.
327. recessus à jure communi debet non esse. . . si-
ne notabili causa movente. Proinde tuti non sunt
in conscientia. qui utuntur dispensatione obtenta
absque ejusmodi causa. commanque utilitate
maxima. Quamvis enim non defuerunt. qui sa-

culo procedenti dixerunt. licitum esse usum dis-
pensationis absque sufficienti causa obtentæ. modò
postulata fuerit absque fraude & fictione. candidè
exponendo statum rei. ut se habeat. Putarunt
enim quòd licet peccaret Superior. dispensatio-
nem sine causa concederet. non peccaret tamen
subditus sic concessa utendo. Hæc tamen opinio
nec unquam fuit. nec modò est vera. nec tuta.
Tum quia eadem fidelitas à subditis exigitur in
obtemperando. quæ à Præpositis in dispensando.
S. Bernardus de præcept. & dispens. c. 3. Tum
quia certissimè peccat. qui petit ab alio. quòd
ipse concedere nequit absque peccato. Siquidem
peccant non solum qui faciunt. sed etiam qui con-
sentientem facientibus. Rom. 2. & à fortiori etiam
qui ad faciendum precibus & artificibus inducunt.
Undè Cajetanus 2. 2. ad q. 78. a. 4. *Siquis petens
ab aliquo altum. quem non potest exercere sine pec-
cato. procul dubio ad peccandum eum inducet.
quamvis paratissimum. ac per hoc particeps peccati
esset. consentiens peccato alterius.* Verissime proi-
de 1. 2. ad q. 96. a. 5. si Papa licentia se. vel aliam.
quia placet. ad non dicendas Horas Canonicas. vel
carnes comedendum in Quadragesima. licentias
male facit. non dicendo Horas. aut carnes comen-
dando: quia turpis est pars. quæ non consonat suo toti.
ex nature jure. quòd violatur à subditio. Et multo
magis à Capite. Non est tamen reus violati præ-
cepti. super quo est validè. quamvis illicitè. dis-
pensatus. Vide quæ dixi to. 2. lib. 1. à num. 279.
ad 290.

Quartò. ex dictis ibidem tam multa requiruntur.
juxta modernæ Romane Curie stylum. ut
dispensatio valeat. ut quisquis ea vigilantius &
attentiùs perpenderit. facilè videbit. ea omninò.
in personis privatis. raro verificari. etiam saltem cer-
titudine. quæ requiritur in re tantò momenti. Ut
merito timendum sit. ne matrimonium taliter inita
à Deo improbandum. Quòd frequenter apparet ex
infaustis ejusmodi matrimoniorum eventibus.
Quibus Deus docet. quanto periculo queratur per
dispensationem. quòd est aliàs Ecclesiasticis legibus
interdictum. ait in simili Baronius ad annum 254.
Igitur quis sapiens erit (inquit Canispratanus l. 1.
de Apibus c. 10. n. 9.) qui sillas se. Et sibi super
dispensatione aliqua blandatur? Profecò Bernardus
in vita S. Malachie c. 3. agens de dispensatoria
Ordinatione ipsius ante etatem: *siquid (inquit)
præter Canonum formam processisse videtur. ut ve-
rè videtur. donandum sanè. tum zelo ordinantis.
tum meritis ordinati. Ego verò. nec in sancto re-
darguendum. nec usurpandum consulo ei qui san-
ctus non fuerit.*

Quintò. his omnibus accedit. frequenter con-
tingens miseria. de qua testatur Pyrrus Conradus
in praxi dispensat. Apostol. 1. 7. c. 1. nosque tem-
poribus nostris experimento comperimus: sanè
cum frequentissimus sit nostro hoc tempore dispen-
sationum usus (ait Pyrrus Conradus) nescio quæ pra-
va consuetudo. aut corruptela veritus inolevit. quæ
Judices Commissariis. tamæ rei potius non aquè
laque abstantes. expostis. quæ per est diligentis.
veritate nisi negligant edoceri. Pontificem dispen-
sasse contenti. cum reverà non dispensat. sed ipsi
dispensandi auctoritatem. certis sub conditionibus.
demandatis: quæ nisi ut jubetur impleta fuerint.
quidquid superstruxerint. corruet. Olim quippe bu-
jusmodi dispensationes. in ipsa Romana Curia.
causæ cognitione. narratoresque verificatione præ-
cedente. in forma gratiosa usplurimum concedeban-
tur. Et quidem. ut rarior. ita & tutior illarum
erat usus. At quoniam difficile. valdeque incom-
modum id comperiebatur. optimè profecò ratione
ita sacri Canones sanciverunt. ut omnes dispensatio-
nes. extra ipsam Curiam. locorum Ordinariis. seu
eorum Officialibus. in forma communi. sive com-
missariis

CAPUT XXIII.

Matrimonium jungendi non sunt, qui Christiana fidei rudimenta ignorant.

missaria dirigerentur: qui nonnulli causis in partibus verificatis, tunc demum Apostolica auctoritate dispensarent. At saepe videmus, SS. Pontificum pro-priam ex delegatorum Judicium imperitia, aut incuria, via suo sine frustrari, ut quod ad boni communi edificationem salubriter conspiciamus insitutum, id ad certam perniciem atque destructionem detorqueatur. Ecce quot ex capitibus periculosum est, media dispensatione, matrimonium inire. Præter d'ca tamen, aliud est periculum, videlicet perjuri, dum illi, quibuscum est dispensandum, jurare jubentur veritatem narratorum in Rescripto Pontificio; quæ tamen plerumque non habent locum in istis determinatis personis, ad quas Rescriptum dirigitur. Neque enim formula Rescriptorum expediuntur post causæ expressionem earum nomine factam; sed jam pridem determinatae sunt in Congregationibus tam exiguo numero, ut difficile sit eas congruere tam multis personis, quæ dispensationem petunt.

CAPUT XXII.

Quam multis ex capitibus impetrata dispensationes matrimoniales frequentius invalide sint, & quanam ab Oratoribus exprimenda sint, ut dispensatio valeat.

102 **D**uo ista puncta fuis deducta, explicata, & probata vide to. 2. l. 1. de Legibus cap. 34. per totum.

Sic enim præscribit Rituale Romanum. Sic e-
103
Stiam S. Carolus in Concilio Mediol. V. nec-
non in Instructionibus. Et ratio est, quia ea my-
steria, in tali ætate, ut plurimum culpabiliter ig-
norantur; eaque proinde ignorantes, ratione istius
culpæ (utpote gravis) dispositi non sunt ad Sa-
cramentum Matrimonii dignè suscipiendum.

Maximè cum ex indigna susceptione illius se-
104
cutura sint ingentia mala, tum ipsis, tum proli-
bus, tum familiæ. Ipsi, quia non recipient gra-
tiam, quæ suam in matrimonio salutem operen-
tur. Proliibus, quia eas nec instruere, nec chris-
tiane educare poterunt; adeoque non enutrient
ad salutem, sed ad damnationem. Familiæ, quia
nec eam christiane gubernabunt, gratiã illi desti-
tuti.

Ideo Parochi pro viribus obfistere debent, ne
105
hoc Sacramentum indigne suscipiatur, nisi neces-
sitas contrahendi tanta sit, ut sacrilegæ illius sus-
ceptioni, malique inde oriundis præponderet.
Quod quia rarissimum, facile sibi persuadere non
debent.

PARS SECUNDA.

DE SACRAMENTO MATRIMONII

CAPUT I.

Matrimonii essentia & institutio.

Matrimonium est legitima conjunctio ma-
1
ritalis viri & femine, individua vita
societatem retinens. Dicitur 1.º legiti-
ma, id est absque ullo impedimento Ca-
nonico. 2.º maritalis, id est quæ vir conjungi-
tur ut maritus, femina ut uxor. 3.º indivi-
dua, id est inseparabilem usque ad mortem. Et
ratio est, quia cum Matrimonium ordinetur ad
generationem, educationemque proles, & ad mu-
tua auxilia sibi invicem totâ vitâ præstanda: ut-
que adeo inseparabilis esse debet conjugii societas,
ut, relicta patre & matre, vir & uxor invicem
debeant inseparabiliter adherere, ut se invicem
adjuvent, tam in prolium generatione & educa-
tione, quam in mutuis obsequiis, ad vitæ incom-
moda facilius portanda, & sustentandam senectu-
tis imbecillitatem.

2
Matrimonium à Deo in ipso mundi exordio in-
stitutum esse, patet ex dictis in præluo ad cap.
1. primæ partis. Et quamvis aliquibus videatur
tunc institutum, quando Deus Protoparentibus
dixit: *crescite & multiplicamini*. Quod & vitium est
S. Thomæ juniori. Alii tamen probabiliter sentent,
verbis illis solam datam ipsis, jam conjugatis,
à Deo benedictionem, sicut & per eadem bellis
data est. Tunc verò institutum aiunt Matrimo-
nium, quando Adam, inspirante Deo, dixit:
Hoc nunc os ossibus meis, & caro de carne mea.
Quamobrem reliquit homo patrem & matrem,
& adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una.
Ita S. Augustinus l. 1. contra 2. epist. Pelag. c. 5.

agens, à Deo nuptias esse institutas tunc, quando di-
xit: *Aut est: propterea relinquet homo patrem, &c.* Id
enim non tam ipse Adam dixit, quam Deus per A-
dam, ut significat Christus Matth. 19. verba illa
referens, nec Adæ, sed Deo attribuens, cum ex
illis concludit: *quod ergo Deus conjunxit, homo
non separet.*

Et ab initio quidem Matrimonium fuit magnum
3
Sacramentum in Christo & Ecclesia, ut loquitur
Apostolus Ephel. 5. quia ab initio fuit signum re-
presentativum conjunctionis Christi cum Eccle-
sia, in utro Virginis inchoatæ per Incarnationem,
& in cruce (tamquam in thalamo amoris) con-
summata per pretiosissimi sanguinis ipsius effusio-
nem. Descendens quippe de caelis quodammodo
dereliquit Patrem, in caelis existentem; & in ter-
ris, Synagogam Matrem suam deseruit (juxta
illud Hierem. 12. *reliqui domum meam, & di-
misi hereditatem meam*) & adheruit Ecclesiæ Spon-
sæ suæ, ipsique adheret *omnibus diebus, usque
ad consummationem sæculi*, prout dicit Matth. ult.
Similiter Ecclesia reliquit patrem, diabolum, &
matrem, gentilitatem, ut Sponsa suo Christo ad-
hæretet.

Ab initio proinde Matrimonium Adami cum
4
Eva magnum fuit Sacramentum: quia significa-
tivum magnæ conjunctionis, & *Sacramenti Amo-
ris*, scilicet Matrimonii Christi cum Ecclesia;
quæ cum vera sit Sponsa Christi, quisquis amat
Christum, amare debet Ecclesiam, nec esse po-
test amator & venerator Christi, nisi sit & Eccle-